

Äldrenämnden

**Protokoll nr 4 fört vid äldrenämndens sammanträde tisdagen,
den 12 april 2011 kl. 17.00-17.34**

Justerat, den 18 april 2011

Paragrafer 1-20, omedelbart justerade: § 6, 7 och 10.

Joakim Larsson (M)

Eivor Karlsson (MP)

NÄRVARANDE:

Ordförande	Joakim Larsson (M)
Vice ordförande	-
Ledamöter	Olle Andretzky (M) Birgitta Breile (M) Dennis Wedin (M) Kitty Ericsson (M) Lisbeth Crabo Ljungman (M) Helen Jäderlund Eckardt (FP) Mirja Räihä Järvinen (S) Gabriel Marawgeh (S) Norma Aranda de Gutiérrez (S) Eivor Karlsson (MP) Torun Boucher (V)

Ersättare:	Magnus Bock (M) Marianne Pettersson (M) Mathias Hellichius (M) Lars Edvall (M) Carl Tunberg (FP) Madeleine Sjöbage (C) Magnus Nilsson (S) Manlio Palocci (S) Sarah Johansson (MP) Brit Rundberg (V).
------------	---

Förhinder: vice ordföranden Christopher Ödmann (MP) samt ersättarna Frida Johansson Metso (FP), Catarina Carbell (S) och Anders Ödmark (MP).

Tjänstgörande ersättare: Sarah Johansson (MP) för Christopher Ödmann (MP).

Äldrenämndens protokoll nr 4 / 2011-04-12

Närvarande tjänstemän: förvaltningsdirektören Eva Frunk-Lind, avdelningscheferna Chatrin Engbo, AnnMarie Ståhl, Raili Karlsson och Marianne Hedenström, kommunikátören Carl Smitterberg, borgarrådssekreteraren Magnus Thulin, nämndsekreteraren Barbara Ahlmark och administrativa assistenten Cindy Bauwens.

§ 1 Närvarande

Noteras närvarande ledamöter och tjänstgörande ersättare.

§ 2 Val av justerare

Ledamoten Eivor Karlsson (MP) utses att tillsammans med ordföranden Joakim Larsson (M) justera dagens protokoll.

§ 3 Anmälan av protokolljustering

Anmäls att äldrenämndens protokoll 3/2011-03-22 justerats 2011-03-28.

Äldrenämndens beslut

Anmälan läggs med godkännande till handlingarna.

§ 4 Anmälan av övriga frågor samt fastställande av dagordning

Anmäls följande frågor:

- Vintertullen vård- och omsorgsboende på Södermalm.
- Bemanning nattetid på Alströmerhemmet på Kungsholmens stadsdelsförvaltning.

Äldrenämndens beslut

Äldrenämnden godkänner dagordningen med tilläggsärende § 20.
Anmälda frågor behandlas under § 19.

§ 5 Inkomna skrivelser från nämndens ledamöter och ersättare

Inga skrivelser anmäldes.

§ 6 Förfrågningsunderlag för centralupphandling av drift av vård- och omsorgsboenden i äldreomsorgen

Remissyttrande till kommunstyrelsen, dnr 125-192/2011

Ärende

Föreligger ärende dnr 106-108/2011

Äldrenämndens protokoll nr 4 / 2011-04-12

Yrkanden

Ordföranden Joakim Larsson m.fl. (M) och ledamoten Helen Jäderlund Eckardt (FP) yrkar med instämmande av ersättaren Madeleine Sjöbage (C) bifall till förvaltningens förslag till beslut samt anmäler ett gemensamt särskilt uttalande.

Ledamoten Eivor Karlsson m.fl. (MP) yrkar bifall till eget förslag till beslut.

Ledamoten Mirja Räihä Järvinen m.fl. (S) yrkar bifall till eget förslag till beslut.

Ledamoten Torun Boucher (V) yrkar bifall till eget förslag till beslut.

Beslutsgång

Ordföranden finner att det finns fyra förslag till beslut: förvaltningens förslag till beslut som stöds av (M), (FP) och (C), ett eget förslag till beslut från (MP), ett eget förslag till beslut från (S) och ett eget förslag till beslut från (V).

Ordföranden ställer förslagen mot varandra och finner majoriteten för förvaltningens förslag till beslut.

Äldrenämndens beslut

Äldrenämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som sitt svar på remissen:

”Centralupphandling av drift av vård- och omsorgsboenden inom äldreomsorgen”.

Paragrafen förklaras omedelbart justerat.

Reservation (MP):

Mot beslutet reserverar sig ledamoten Eivor Karlsson m.fl. (MP) med hänvisning till eget yrkande:

”Vi Miljöpartiet de gröna yrkar att äldrenämnden beslutar i enlighet med förvaltningens förslag till beslut med följande tillägg:

1.10.3 Kost

Anbudsunderlaget bör utgå från Miljöstyrningsrådets kriterier för miljömässig offentlig upphandling genom att ställa krav på miljöanpassning, produktsäkerhet och spårbarhet för de livsmedel som används på de aktuella äldreboendena. Stockholm stad bör i möjligaste mål främja en ökad användning av ekologiskt producerade livsmedel och därmed kunna känna sig säkra på att den mat som används innebär minsta möjliga miljöpåverkan, inte innehåller hälsoskadliga ämnen och främjar god djuromsorg. I Stockholms stads miljöprogram slås fast att andelen ekologiska livsmedel som staden köper in ska vara minst 15 procent. Det bör särskilt betonas i anbudsunderlaget så att även den verksamhet som upphandlas omfattas av detta krav.

1.14.17 Miljöarbete

Äldrenämndens protokoll nr 4 / 2011-04-12

Anbudsunderlaget bör tydliggöra att, och på vilket sätt, stadens miljöprogram gäller i det aktuella fallet och de entreprenörer som ämnar driva verksamhet med staden eller stadsdelsnämnderna som huvudman måste aktivt kunna visa hur de ska leva upp till detta. De krav som ställs i upphandlingen bör utgå från Miljöstyrningsrådets kriterier för vårdtjänster, åtminstone på nivån Baskrav, men helst på nivån Spjutspetskrav eller Avancerade krav. Särskilt bör krav ställas på att entreprenören kan redovisa hur denne ämnar välja miljösmarta lösningar vid köp av förbrukningsartiklar, köp och hantering av kemiska produkter och läkemedel, hanteringen av läkemedelsavfall och avfall av kemiska produkter samt transporter av varor och personer

Därutöver anför följande:

Stockholm utnämndes 2010 till miljöhuvudstad av Europeiska kommissionen. Priset delades ut till den stad som under året kan vara ett föredöme i miljöfrågor för andra städer och som kan dela med sig av goda exempel för bättre miljö i Europas städer.

Många av dagens miljöproblem är komplicerade och en stor del av dem kan härledas till våra konsumtionsmönster. Varje organisation och individ påverkar indirekt miljön genom konsumtion av varor och tjänster. Miljöproblemen kan inte lösas enbart genom lagstiftning och myndighetsarbete utan behöver kompletteras med olika marknadsdrivna insatser. Miljöanpassad upphandling är ett viktigt sådant styrmedel. Regeringens fastslagna handlingsplan för miljöanpassad offentlig upphandling visar på en stark politisk förankring i frågan. I juli 2010 ändrades skrivningen i lagen om offentlig upphandling (LOU) från att man får till att man bör ställa miljö- och sociala krav i offentlig upphandling. Internationellt sett har det länge funnits ett stort intresse för miljökrav vid offentlig upphandling. Organisationer som FN och OECD har liksom EU sett miljöanpassad upphandling som ett högt prioriterat styrmedel.

Med detta i åtanke är det anmärkningsvärt att Stockholms stad endast nämner följande rörande ”Miljöarbete” i det dokument som ämnas användas som anbudsunderlag vid upphandlingen av vård- och omsorgsboenden under 2011: ”Entreprenören ska i sitt miljöarbete på äldreboendet sträva efter att minimera negativt miljöpåverkande faktorer i verksamheten. Arbetet ska i tillämpliga delar inriktas mot de miljömål som framgår av Stockholms stads miljöprogram.”

Det är oklart vad som menas med ”tillämpliga delar”. Eftersom någon ledning rörande detta inte finns i dokumentet verkar det som detta är något som entreprenörerna själva får avgöra.

Av lagen (2007:1091) om offentlig upphandling (1 kap. 9 §) och EUs grundprinciper framgår att ett anbudsförfarande måste vara transparent och behandla alla leverantörer lika.

Principen om transparens innebär en skyldighet för den upphandlande myndigheten att skapa öppenhet genom att lämna information om upphandlingen och hur den kommer att genomföras. För att anbudsgivarna ska ges samma förutsättningar för anbudsgivning måste förfrågningsunderlaget vara klart och tydligt och innehålla samtliga krav på det som ska upphandlas. Därmed blir det förutsebart för

Äldrenämndens protokoll nr 4 / 2011-04-12

leverantörerna vad som är av störst vikt vid valet av leverantör. Att undanhålla entreprenörerna från information om vilka delar av Stockholms miljöprogram som är tillämpliga i detta fall är inte transparent.

Syftet med stadens miljöprogram är att styra och samordna *stadens egen verksamhet* i en miljöanpassad riktning. Av principen om likabehandling följer att alla leverantörer ska behandlas lika och ges lika förutsättningar. Att missgynna verksamheter som drivs i egen regi, genom att ställa högre miljökrav på dessa är direkt olagligt. I programmet står bland annat att ”Alla verksamheter ska, med hänsyn till verksamhetens art och uppdrag, vidta åtgärder som leder mot målen.”

(<http://www.stockholm.se/KlimatMiljo/Miljoprogrammet1/>)

Det måste därför ställas lika höga miljökrav på den upphandlade verksamheten som det gör på den som drivs i egen regi. Att nuvarande skrivning i anbudsunderlaget öppnar upp för en diskriminering av den egna verksamheten kan inte accepteras. Precis som de flesta andra verksamheter kan vård- och omsorg vara mycket miljöpåverkande. Områden där ett aktivt miljötänkande kan spela särskilt stor roll är till exempel:

- Uppkomst av avfall vid användning av läkemedel
- Utsläpp av växthusgaser i samband med transporter
- Miljöpåverkan vid produktion av livsmedel
- Resursförbrukning i samband med användning av förbrukningsartiklar.
- Exponering för farliga ämnen vid användning av kemiska produkter

Regeringens expertorgan i miljömässig offentlig upphandling, *Miljöstyrningsrådet* (www.msir.se) tar löpande fram upphandlingskriterier till stöd för upphandlare och leverantörer. Dessa kriterier används i en stor utsträckning av svenska kommuner. Rörande upphandlingen av livsmedel finns Miljöstyrningsrådet riktlinjer samlade på följande sida: <http://www.msir.se/sv/Upphandling/Kriterier/Livsmedel/>

Miljöstyrningsrådet håller just nu även på att utarbeta specifika kriterier för upphandling av vårdtjänster. Dessa förväntas vara klara till den 6 april (i god tid innan den aktuella upphandlingen). Ett utkast finns att läsa på: <http://www.msir.se/Upphandling/Kriterier/kriteriearbete/Vardtjanster/>

I enlighet med Europeiska Kommissionens motivering till varför Stockholm utnämndes till miljöhuvudstad 2010, bör Stockholm även fortsättningsvis vara ett föredöme i miljöfrågor. Därför bör ett miljöperspektiv genomsyra all verksamhet som drivs med staden som huvudman. Att en entreprenör delar Stockholms stads miljövärderingar måste vara en förutsättning vid tilldelningen av kontrakt.”

Reservation (S):

Mot beslutet reserverar sig ledamoten Mirja Räihä Järvinen m.fl. (S) med hänvisning till eget yrkande:

”Vi Socialdemokraterna yrkar att äldrenämnden beslutar att som svar på remissen anföra följande:

Vi avvisar bestämt förslaget till ytterligare centralupphandling av vård- och

Äldrenämndens protokoll nr 4 / 2011-04-12

omsorgsboenden, eftersom den pågående privatiseringen hotar att försämra kvaliteten i vården om de äldre. Enligt vår uppfattning måste målet om en hög kvalitet på vård och omsorg styra valet av driftsformer inom stadens äldreomsorg. Nyliberal ideologi får inte vara överordnad de äldres behov.

Genom att fortsätta upphandla försvagas stadens möjligheter att garantera kvalitet i vården och personalens kompetens. När de kommunala alternativen försvinner minskar handlingsfriheten för staden. Även om exempelvis fler gruppboendeplatser skulle behövas i en stadsdel, så är det svårt att tillgodose det innan avtalet löpt ut med den privata utföraren. Möjligheterna för staden att ingripa om det uppdragets oegentligheter eller sänkt kvalitet i verksamheten försämras. Nu kan verksamheten vara dålig en längre tid innan staden kan göra något åt problemen.

Frågan om meddelarfrihet för anställda är i detta sammanhang central. Möjligheten för anställda att uppmärksamma anhöriga, politiker, media och allmänhet på brister i vården är avgörande för att upprätthålla kvaliteten. Att meddelarfriheten för medarbetarna begränsas när kommunalt driven verksamhet går över i privat regi är mycket oroande för de äldre. Vår uppfattning är att de anställda i upphandlad verksamhet ska vara tillförsäkrade samma meddelarfrihet som i kommunal verksamhet. Att ha anmälningsskyldighet enligt Lex Sara är inte samma sak som när man som anställd är garanterad meddelarfrihet.

Om det vid något tillfälle finns skäl att upphandla ska detta alltid beslutas lokalt av respektive stadsdelsnämnd och det skall alltid finnas möjlighet till egenregianbud. Idag toppstyrs stadens utbud av äldreboenden från kommunstyrelsen och avgörande tilldelningsbeslut lämnas till en tjänsteman. Stadsdelsnämnderna omvandlas från beslutande till förvaltande organ, trots att de har det faktiska ansvaret inför medborgarna. Därmed minskar även de lokala pensionärsrådets inflytande och påverkansmöjligheterna.

Vi är även oroade över att staden lämnar en möjlighet för entreprenörerna att inte bemanna boenden med samma antal anställda som det finns i nuläget. På de flesta boenden är bemanningen sådan som beskrivs som adekvat i den rapporten som har tagits fram på uppdrag av Stockholms stad av Stiftelsen äldrecentrum.”

Reservation (V):

Mot beslutet reserverar sig ledamoten Torun Boucher (V) med hänvisning till eget yrkande:

”Vi Vänsterpartiet yrkar att

1. Äldrenämnden anför följande som sitt svar på remissen
2. Paragrafen justeras omedelbart

Vi avslår förslaget på reviderat förfrågningsunderlag.

Vi avvisar bestämt alla ytterligare centralupphandlingar av vård- och omsorgsboenden. Genom dessa upphandlingar har stadsdelsnämnderna fråntagits sitt inflytande över den äldreomsorg de fortfarande har ansvar för. Upphandlingarna bör beslutas på samma nivå som ansvaret för upphandlingarna ligger, dvs av respektive stadsdelsnämnd. Idag toppstyrs stadens utbud av äldreboenden från kommunstyrelsen och avgörande

Äldrenämndens protokoll nr 4 / 2011-04-12

tilldelningsbeslut lämnas till en tjänsteman. Stadsdelsnämnderna omvandlas från beslutande till förvaltande organ, trots att de har det faktiska ansvaret inför medborgarna. Uppföljningsansvaret blir en chimär när stadsdelsnämnden inte kan säga upp avtalet vid ett allvarligt kontraktsbrott. Medborgarnas, brukarnas och de anhörigas möjligheter till ansvarsutkrävande ominnetgörs. Erfarenheterna från de äldreomsorgsboenden som idag drivs av företag knutna till riskkapitalbolag förskräcker. Kombinationen vinstintresse och sämre inflytande för nämnden har visat sig vara en avsevärd risk för de äldres hälsa. Meddelarfriheten för medarbetarna, ett mycket viktigt kontrollinstrument, begränsas dessutom när kommunalt driven äldreomsorg går över i privat drift.”

Särskilt uttalande från (M), (FP) och (C):

”Kvalitetsupphandlingarna som Stadshusalliansen införde under förra mandatperioden har lett till att Stockholms äldre trivs bättre på vård- och omsorgsboenden runt om i staden. Fler uppskattar att de numera har möjligheten att välja och fler upplever att de får komma ut när de vill, tycker att måltiden är en trevlig stund på dagen och får omsorg av en lyhörd personal som bemöter dem på ett trevligt sätt.

Kvalitetsupphandlingen innebär att aktörerna konkurrerar med innehållet i verksamheten till ett förutbestämt pris. En bra effekt av detta är att det ökar mindre aktörers möjligheter att etablera sig i Stockholm, vilket innebär att de äldre har många och skilda alternativ att välja på. En annan effekt är att ett äldreboendes förhållningssätt och värdegrund blir värda att satsa på för att skilja ut sig från mängden. Utöver att de som får förtroendet att driva dessa boenden åtar sig att uppfylla en rad kriterier gällande omsorgen måste de även satsa på att utföra omsorgen på ett inkännande, kunnigt, korrekt och respektfullt sätt.

En god och solid värdegrund är i lika hög grad som stabila ekonomiska spelregler, en avgörande faktor för en god äldreomsorg. Den av kommunfullmäktige nyligen antagna värdegrunden är ett bra första steg och en grund att stå på för att kunna utveckla Stockholms äldreomsorg så att äldre såväl som personal och anhöriga känner sig trygga och sedda.”

§ 7 Överklagande av äldrenämndens beslut om verksamhetsplan 2011 från den 18 januari 2011/laglighetsprövning

Yttrande till Förvaltningsrätten i Stockholm, mål nr 4097-11

Ärende

Föreligger ärende dnr 108-65/2011

Yrkanden

Ordföranden Joakim Larsson m.fl. (M) med instämmande från övriga ledamöter och tjänstgörande ersättare yrkar bifall till förvaltningens förslag till beslut.

Äldrenämndens beslut

Äldrenämndens protokoll nr 4 / 2011-04-12

Äldrenämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till Förvaltningsrätten i Stockholm som sitt yttrande i mål nr 4097-11.

Paragrafen förklaras omedelbart justerad.

§ 8 **Äldre med sammansatta vårdbehov i gränssnittet mellan ladstinget och kommun** ***Yttrande till revisionskontoret över rapporten nr 2/2011 "Sköra länkar i vårdkedjan"***

Ärende

Föreligger ärende dnr 106-69/2011

Yrkanden

Ordföranden Joakim Larsson m.fl. (M) och ledamoten Helen Jäderlund Eckardt (FP) yrkar med instämmande av ersättaren Madeleine Sjöhage (C) bifall till förvaltningens förslag till beslut.

Ledamoten Eivor Karlsson m.fl. (MP) yrkar bifall till eget förslag till beslut.

Ledamoten Mirja Räihä Järvinen m.fl. (S) yrkar bifall till eget förslag till beslut.

Ledamoten Torun Boucher (V) yrkar bifall till eget förslag till beslut.

Beslutsgång

Ordföranden finner att det finns fyra förslag till beslut: förvaltningens förslag till beslut som stöddes av (M), (FP) och (C), ett eget förslag till beslut från (MP), ett eget förslag till beslut från (S) och ett eget förslag till beslut från (V).

Ordföranden ställer förslagen mot varandra och finner majoriteten för förvaltningens förslag till beslut.

Äldrenämndens beslut

Äldrenämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till revisionskontoret som sitt yttrande över revisionsrapporten "Sköra länkar i vårdkedjan".

Reservation (MP):

Mot beslutet reserverar sig ledamoten Eivor Karlsson m.fl. (MP) med hänvisning till eget yrkande:

"Vi Miljöpartiet de gröna yrkar att äldrenämnden godkänner förvaltningens tjänstutlåtande och lyfter dessutom följande som sitt svar på remissen:

Samordnad vårdplanering

Det förefaller finnas brister och att den medicinska aspekten inte blir tillräckligt belyst

Äldrenämndens protokoll nr 4 / 2011-04-12

vid vårdplaneringen. Samordnad vårdplanering är idag knappast samordnad. När sjukhuset bedömer att det kommer att krävas omvårdnads- och omsorgsinsatser efter sjukhusvistelsen ska sjukhuset kalla till en samordnad vårdplanering. Det grundläggande problemet i vårdplaneringen idag är att den vanligtvis sker mellan två parter, sjukhuset och kommunens biståndsbedömare. Husläkarmottagningen deltar sällan. Inte heller någon från särskilt boende (SÄBO) brukar delta när placering ska göras där. Den medicinska aspekten behöver belysas mer. Det är viktigt att skapa incitament som främjar samverkan över gränssnitten mellan vårdgivarna.

Riskområde

Samverkan i vård och omsorg om äldre med sammansatta vårdbehov bedöms vara ett riskområde. Av revisionsrapporten framkommer att det saknas fungerande rutiner för systematisk avvikelserapportering och uppföljning av området. Det stora antalet utförare försvårar samverkan även inom kommunen.

Vårdplanering i hemmet är sällsynt

Individuell vårdplanering i hemmet är påbjuden i lag sedan årsskiftet 2009/2010. Av revisionsrapporten framkommer att sådana vårdplaneringar i huvudsak lyser med sin frånvaro.

Rehabilitering

Revisorerna konstaterar också att rehabilitering är ett av de områden där gränstvisterna är mest uppenbara. Problemen grundar sig på att kommunen inte anser att de har ansvar för rehabilitering men däremot viss form av vardagsträning. Det behövs tydliga samverkansöverenskommelser samt behov av en bättre samverkansstruktur. Definitionstvister kring rehabilitering leder till ett vakuum. Revisionen konstaterar att samtidigt som det finns en oenighet om vem som har ansvaret, finns det en stor samsyn kring att målgruppen behöver dessa insatser.

Korttidsplats

Idag finns ett glapp mellan geriatriken och korttidsboendet. Den allt kortare vårdtiden på sjukhus gör att patienterna förklaras ”färdigbehandlade” fortare. Alla äldre klarar inte av att direkt återvända till sin ordinarie bostad. En tids återhämtning, en korttidsplats behövs. Både landstinget och kommunen efterlyser någon form av mellanvård, men ingen instans vill ta ansvaret. Korttidsboendet som idag ligger hos kommunen borde kunna få ett större uppdrag, antingen helt på kommunens ansvar eller i samarbete med landstinget. ”

Reservation (S):

Mot beslutet reserverar sig ledamoten Mirja Räihä Järvinen m.fl. (S) med hänvisning till eget yrkande:

”Socialdemokraterna yrkar att som svar på revisionsrapporten anför äldrenämnden följande:

Revisorernas kritik på bristen på samverkan mellan landstinget och kommunen är allvarlig. En del av kritiken äventyrar patientsäkerheten avsevärt och därför måste åtgärder vidtas omedelbart. De avtal som tecknas måste noggrant följas upp så att de inte blir dokument som ingen bryr sig om. Detta är viktigt i synnerhet på grund av de

Äldrenämndens protokoll nr 4 / 2011-04-12

privata entreprenörerna blir allt fler.

Vårdplaneringen måste vara ett av de viktigaste momenten som måste åtgärdas. I andra kommuner är distriktssköterskan med i vårdplaneringen, det är viktigt att den överlämnande enheten och den mottagande enheten har med personal med samma kompetens. Då minimeras risken för att information missförstås och att det blir missar i sådant som läkemedelslistor etc.

Delegationer av medicinska arbetsuppgifter kritiserar också av revisorerna. Om delegationer inte fungerar ökar risken för felbehandlingar. Det är relativt enkelt åtgärda den bristen eftersom delegeringarna är reglerade i Socialstyrelsens författningssamling, den beskriver vad får delegeras, till vem man får delegera och framförallt vem får delegera. Det är också reglerat i författningssamlingen när delegationer skall förnyas och det finns en beskrivning hur detta skall ske.

Stadsrevisionen noterar att en anledning till problemen är att antalet utförare ökats, vilket är ytterligare en negativ effekt som kan knytas till det faktum att överföringen av verksamheten i privat regi i praktiken gjorts till ett mål överordnat kvaliteten på äldreomsorgen.

När det gäller svar på revisorernas rapport generellt, så önskar vi att förvaltningen dels beskriver vilka konkreta åtgärder som föreslås för att åtgärda de brister granskningen blottlägger, dels att det finns en tidsplan för dessa åtgärder. Vi anser att det är viktigt för nämndens del att varje synpunkt i rapporten kommenteras och svaras på av förvaltningen.”

Reservation (V):

Mot beslutet reserverar sig ledamoten Torun Boucher (V) med hänvisning till eget yrkande:

”Vänsterpartiet yrkar att äldrenämnden godkänner förvaltningens tjänstutlåtande och lyfter dessutom följande som sitt svar på remissen:

Kommunaliserad hemsjukvård

Det finns en farhåga i revisionsrapporten att kommunaliseringen kan leda till nya stuprör, den farhågan är det viktigt att ta på allvar. Med många olika utförare, om alla än på uppdrag av kommunen, är risken att var och en snarare ser till sitt eget företag än till det gemensamma uppdraget. Det stora antalet utförare försvårar samverkan även inom kommunen.

Rehabilitering – vem ska göra vad

I revisionsrapporten framgår att hemtjänstpersonal får allt för sällan tid att bistå vid träning i hemmet, inte ens när det gäller vardagsträning som att våga stå i köket för att koka ett ägg eller att hjälpa den äldre att gå istället för att köra henne i en rullstol. Hemtjänsten hävdar att det inte finns någon tidsram för att arbeta med ett rehabiliterande förhållningssätt. Detta är allvarligt ur flera aspekter, först och främst naturligtvis för den äldre men även för synen på hemtjänsten som yrkesroll. Äldrenämnden har i sin verksamhetsplan lyft behovet av att klargöra tidsbegreppet

Äldrenämndens protokoll nr 4 / 2011-04-12

inom hemtjänsten, och en översyn av utrymmet för ett rehabiliterande förhållningssätt i arbetet bör då ingå.

Korttidsboenden

Idag finns ett glapp mellan geriatriken och korttidsboendet. Både landstinget och kommunen efterlyser någon form av mellanvård, men ingen instans vill ta ansvaret. Korttidsboendet som idag ligger hos kommunen borde kunna få ett större uppdrag, antingen helt på kommunens ansvar eller i samarbete med landstinget. Detta är en fråga som vi tror är viktig att äldrenämnden utvecklar.”

§ 9 Fördelning av medel för ökad bemanning inom stadens demensvården

Ärende

Föreligger ärende dnr 119-98/2011

Yrkanden

Ordföranden Joakim Larsson m.fl. (M) och ledamoten Helen Jäderlund Eckardt (FP) yrkar med stöd av ersättaryttrande från Madeleine Sjöhage (C) bifall till förvaltningens förslag till beslut.

Ledamoten Mirja Räihä Järvinen m.fl. (S) yrkar på återremiss av ärendet med instämmande av ledamoten Torun Boucher (V) och ledamoten Eivor Karlsson m.fl. (MP).

Beslutsgång

Ordföranden finner att det finns två förslag till beslut därav ett förslag från (S), (V) och (MP) på återremiss.

Ordförande först ställer förslaget på återremiss mot avslag och finner att nämnden avslår återremissyrkandet.

Nämnden beslutar alltså att avgöra ärendet i dag.

Reservation (S), (V) och (MP):

Mot beslut att avslå återremissyrkande reserverar sig ledamoten Mirja Räihä Järvinen m.fl. (S) med instämmande av ledamoten Torun Boucher (V) och ledamoten Eivor Karlsson m.fl. (MP) med hänvisning till eget yrkande:

”Vi yrkar att äldrenämnden beslutar:

att återremittera ärendet

samt

att därutöver anföra

Vi är positiva till att demensvården tillförs ytterligare medel eftersom behoven är stora. Verksamheterna är på sina håll inte bemannade enligt de krav som finns inom området. Detta påvisas av den rapporten som Stiftelsen äldrecentrum har tagit fram. I det läget kommer extra tilldelning av medel göra en stor skillnad.

Oaktad om man bor på ett demensboende som drivs av kommunen eller av en entreprenör har man som brukare rätt till bra omvårdnad. Vi hade dock önskat att

Äldrenämndens protokoll nr 4 / 2011-04-12

förvaltningen hade beskrivit juridiken i ärendet. Vi är osäkra på lagligheten i att, på det sätt som föreslås, överföra ytterligare skattemedel till privata entreprenörer. Det finns inte heller någon beskrivning om hur detta påverkar de avtal som staden har med det ökande antalet entreprenörer inom äldreården. Givetvis är den kommunala likställigheten viktig och pengarna viktiga för brukarna.

Vi efterlyser en analys av regelverket kring ansökningarna och på vilka grunder staden beviljar medel. Det kan ju vara så att en entreprenör har vid övertagandet har minskat antalet anställda på ett sätt som gör det svårt att uppfylla det avtal som slutits med staden. Skall även denna entreprenör kunna söka pengar för att på det sättet undvika process? Detta är ett exempel på frågeställningar som inte berörs i ärendet.

Vi vill även jämföra detta med den nu pågående upphandlingen. Även i det förfrågningsunderlaget finns det en möjlighet för entreprenörerna att minska antalet anställda i jämförelse med nuvarande antalet. Skall de då ha en möjlighet att söka pengar till förstärkning nästa år eller året därpå?

Vi vill att förvaltningen återkommer med ett noggrannare underlag för att nämnden skall kunna ta ett bra och riktig beslut.”

Beslutsgång forts.

Ordföranden finner att det finns ett förslag till beslut - förvaltningens förslag - som stöds av (M), (FP) och ersättaryttrande från (C) och finner att nämnden beslutat enligt förvaltningens förslag till beslut.

Ledamoten Eivor Karlsson m.fl. (MP), ledamoten Mirja Räihä Järvinen m.fl. (S) och ledamoten Torun Boucher (V) deltar inte i beslutet med anledning av återremissyrkande.

Ledamoten Eivor Karlsson m.fl. (MP) anmäler ett särskilt uttalande.

Äldrenämndens beslut

1. Äldrenämnden godkänner förvaltningens förslag till fördelningsmodell av medel för att öka bemanningen i demensboenden.
2. Äldrenämnden uppdrar åt äldreförvaltningen att fördela medel till demensboenden enligt beslutad fördelningsmodell.

Särskilt uttalande från (MP):

”Den största utmaningen inom äldreomsorgen är det stora och ökande antalet äldre personer med demenssjukdomar. Den personalbemanning som idag kan finansieras med de ersättningsbelopp som staden budgeterar för vård- och omsorgsboenden och hemtjänst är inte tillräcklig. Det framgår särskilt tydligt om dagens verksamhet jämförs med socialstyrelsens nationella riktlinjer. Det är osäkert om de 50 mnkr per år som budgeterats för personalförstärkning inom demensvården för tre år framåt är tillräckliga för de behov som finns.”

§ 10 Underlag för budget 2012 med inriktning för 2013 och 2014

Ärende

Föreligger ärende dnr 201-49/2011

Yrkanden

Ordföranden Joakim Larsson m.fl. (M) och ledamoten Helen Jäderlund Eckardt (FP) yrkar med instämmande av ersättaren Madeleine Sjöhage (C) bifall till förvaltningens förslag till beslut samt anmäler ett gemensamt särskilt uttalande.

Ledamoten Eivor Karlsson m.fl. (MP) yrkar bifall till eget förslag till beslut.

Ledamoten Mirja Räihä Järvinen m.fl. (S) yrkar bifall till eget förslag till beslut.

Ledamoten Torun Boucher (V) yrkar bifall till eget förslag till beslut.

Beslutsgång

Ordföranden finner att det finns fyra förslag till beslut: förvaltningens förslag till beslut som stöddes av (M), (FP) och (C), ett eget förslag till beslut från (MP), ett eget förslag till beslut från (S) och ett eget förslag till beslut från (V).

Ordföranden ställer förslagen mot varandra och finner majoriteten för förvaltningens förslag till beslut.

Äldrenämndens beslut

Äldrenämnden godkänner förvaltningens förslag till budgetunderlag för år 2012 med inriktning för 2013 och 2014 och överlämnar det till kommunstyrelsen.

Paragrafen förklaras omedelbart justerat.

Reservation (MP):

Mot beslutet reserverar sig ledamoten Eivor Karlsson m.fl. (MP) med hänvisning till eget yrkande:

”Vi Miljöpartiet de gröna yrkar att äldrenämnden i huvudsak godkänner förvaltningens förslag till budgetunderlag för 2010 och inriktning för 2013 och 2014 med nedanstående tillägg och överlämnar ärendet till kommunstyrelsen:

Boenden

Innan ytterligare beslut tas om avveckling av servicehus eller omvandling till andra boendeformer ska noggrann bedömning göras avseende de äldre som nu bor i servicehus och dem för vilka servicehus framgent kan vara en lämplig boendeform. Vid trygghetsboende belastas den äldres hyra även av kostnader för gemensam personal och lokaler, något som inte är fallet i servicehus. Denna effekt tillsammans

Äldrenämndens protokoll nr 4 / 2011-04-12

med den fördyring som uppkommer i och med att lägenheterna renoveras innebär att många äldre inte kommer att ha råd med trygghetsbostad.

Personalförsörjning

Utöver de åtgärder som redovisas i tjänsteutlåtandet finns skäl att under planperioden införa arbetstidsförkortning med bibehållen lönenivå för vårdpersonal inom äldreomsorgen. Dessutom behöver initiativ tas för att genom stadsdelsövergripande samordning få till stånd vård- och omsorgsboenden med språkprofil och därigenom även nyttigöra resurserna hos många av de anställda som inte behärskar svenska språket med väl sitt modersmål.

Vård av äldre med demens

Den största utmaningen inom äldreomsorgen det stora och ökande antalet äldre personer med demenssjukdomar. Den personalbemanning som idag kan finansieras med de ersättningsbelopp som staden budgeterar för vård- och omsorgsboenden och hemtjänst är inte tillräcklig. Det framgår särskilt tydligt om dagens verksamhet jämförs med socialstyrelsens nationella riktlinjer. Det är osäkert om de 50 mnkr per år som budgeterats för personalförstärkning inom demensvården för tre år framåt är tillräckliga för de behov som finns.

Mångfaldens och valfrihetens baksidor

För att vården av demenssjuka personer ska bli framgångsrik är det av största vikt att samverkansformerna med sjukvården är väl organiserad. I det avseendet har kundvalssystemet inom hemtjänsten medfört stora svårigheter för samverkan i och med att antalet utförare blivit så stort. Den mångfald i utbudet av hemtjänst som möter brukarna medför att verksamheten blir så splittrad att angelägen professionell samordning är svår att genomföra.

Även andra behov av specialisering inom äldreomsorgen blir svårare att förverkliga i och med att antalet utförande enheter blivit så många. Det kan gälla att organisera verksamhet för exempelvis äldre med psykiska sjukdomar eller funktionshinder och äldre med missbruksproblem. Konkurrensutsättning och valfrihetssystem har stimulerat verksamhetsutveckling och effektivisering och uppskattas av många brukare. Men det finns alltså skäl att uppmärksamma de svårigheter som uppkommit när det gäller att få till stånd nödvändig planering och angelägen samverkan mellan de många olika aktörer som är nödvändiga för att få en god äldreomsorg.”

Reservation (S):

Mot beslutet reserverar sig ledamoten Mirja Räihä Järvinen m.fl. (S) med hänvisning till eget yrkande:

”Vi Socialdemokraterna yrkar att äldrenämnden beslutar

att delvis godkänna förvaltningens förslag till beslut
samt

att därutöver anföra:

Det är viktigt med bra planering inför de kommande åren. Förändringarna i demografin gör att det ställs stora krav på äldreomsorgen och dess organisation de kommande åren. Det finns många skäl till granskning och framårsyftande arbete för att nämnden

Äldrenämndens protokoll nr 4 / 2011-04-12

tillsammans med stadsdelsnämnderna ska kunna garantera en hög kvalitet för brukare och deras anhöriga.

I socialdemokraternas förslag till budget för 2011 finns ett antal särskilda uppdrag som vi anser är viktiga att beakta framöver. De särskilda förslagen bör även ingå i det budgetunderlaget som ska lämnas till kommunstyrelsen. Vi vill införa en policy för minimibemanning inom kommunala såväl som privata äldreomsorgsverksamheter. Den policyn skall vara vägledande i de upphandlingar som staden genomför. Utifrån de rapporterna som har kommit fram under den senare tiden är det också viktigt att se över bemanningen på demensboenden och följa de rekommendationer om bemanning som Äldrecentrum har lämnat i sin rapport. Det är inte acceptabelt att låsa in demenssjuka på nätterna, därför måste denna fråga vara prioriterad för nämndens verksamhet

En viktig del av bra bemanning och arbetsorganisation är att staden kan erbjuda heltidsanställningar, detta underlättar planeringen, ökar kvaliteten och det är lättare att både rekrytera och behålla kompetent personal.

Att förvaltningen själv påpekar att det finns alldeles för litet medel till kompetensutveckling av personal är mycket anmärkningsvärt. Det är uppenbart att ytterligare medel måste anslås till utbildning om vårdkvaliteten ska kunna garanteras. Staden måste arbeta med strukturerad kompetensutveckling, med ständiga översynen av personalens utbildningsnivå och kompetens.

Vi vill att staden behåller sina servicehus. Trygghetsboenden är bra som komplement men det är svårt att klara av kraven på god omvårdnad utan välfungerande servicehus. Vi vill också att staden utvecklar samverkan med landstinget ytterligare och utvecklar tvärprofessionella team tillsammans med landstinget både inom somatisk vård som psykiatrisk vård. Vi vill också att närvårdcentraler utvecklas i nära samverkan med landstinget.

Det behövs en särskild utredning när det gäller hemtjänsten. Vi förstår att det är svårt att granska kvaliteten när utförarna är så många som 120 stycken. Men grunden för hemtjänst är biståndsbedömningen och anser att det är oroande att bristerna är så stora. Det är viktigt att ta tag i både schablontiderna men i synnerhet hur de tillämpas inom hemtjänsten. Det har framkommit i alltför många rapporter att schablontiderna används som budgetregulator.

Vi vill att förvaltningen utreder hur de alltför många utförarna påverkar konkurrensen, tillsynen och strukturen av äldreomsorgen i staden. Vi vill också att såväl egen regi och i privat regi granskas och noggrant utifrån kvalitetskriterierna. Verksamheter med undermålig kvalitet skall omedelbart avkrävas åtgärder. Avtal med privata utförare skall vara möjliga att sägas upp med kort varsel om utföraren bryter mot avtalet.”

Reservation (V):

Mot beslutet reserverar sig ledamoten Torun Boucher (V) med hänvisning till eget yrkande:

”Vi Vänsterpartiet yrkar

Äldrenämndens protokoll nr 4 / 2011-04-12

1. att Äldrenämnden huvudsakligen godkänner förvaltningens förslag till budgetunderlag för år 2012 och inriktning för 2013 och 2014
2. att Äldrenämnden därutöver anför ytterligare enligt nedan och överlämnar detta till kommunstyrelsen
3. Paragrafen justeras omedelbart

Förvaltningens förslag bygger på den borgerliga alliansens budgetförutsättningar och inte det som Vänsterpartiet står bakom. Vi hänvisar därför till Vänsterpartiets budgetunderlag i kommunfullmäktige. Vi vill särskilt understryka att majoriteten har höga ambitioner men ger inte ekonomiska förutsättningar för att leva upp till dessa ambitioner. Tvärtom så dräneras de ekonomiska förutsättningarna av vinstdrivna företag, vilket är ett märkligt sätt att förvalta våra gemensamma medel.

Den borgerliga alliansen har under flera år privatiserat så mycket av äldreomsorgen som den hunnit. Samtidigt har makten över upphandlingarna lagts på tjänstemannanivå vilket innebär ett avsevärt minskat demokratiskt inflytande. Äldrenämnden bör ta som sin uppgift att göra en samlad uppföljning av stadens upphandlade äldreomsorg samt en ordentlig konsekvensanalys ur flera perspektiv – demokratiperspektiv, brukarperspektiv, personalperspektiv och ekonomiska perspektiv. Hur fungerar ersättningssystemen, vilka incitament ges och vart går de skattemedel vi sätter in? Förvaltningen lyfter att samverkan måste förbättras generellt och en konsekvensanalys av hur samverkan fungerar i den allt mer upphandlade äldreomsorgen bör också ingå.

Vi instämmer att kompetensutveckling och språkutveckling är stora utmaningar. Förvaltningen skriver att även de privata företagen bör få möjlighet att utnyttja utbildningssatsningar. Då det är av yttersta vikt för de äldres omsorg att personalen har fullgod kompetens oavsett driftsform bör även stadens krav i dessa frågor skärpas gentemot de privata företagen.

Vad gäller personalförsörjning så är vi övertygade om att lön, arbetstid och arbetsmiljö är nog så viktiga verktyg för att få medarbetare att stanna samt attrahera nya medarbetare. Både våra omsorgsboenden och vår hemtjänst är idag ytterst slimmade verksamheter. Den ekonomiska styrningen drivs för närvarande upp av de vinstdrivna företag som förutom kommunens restriktiva ekonomi dessutom har vinstavsättningskrav på mellan 6 – 10 %. Detta är något som äldrenämnden bör få genomlyst.

Ytterligare en genomlysning som bör leda till en förändring till det bättre är av tidsramarna inom hemtjänst. Dessa tidsramar har bidragit till en avsevärd försämring av den äldres möjlighet att själv styra sitt liv.

Många av våra boende på servicehus är mycket oroliga för planerna på att omvandla deras boende till trygghetsboende. Vi vill bevara servicehusen med samma valfrihet som i övrig äldreomsorg. Trygghetsboende kan med fördel tillskapas för att ge ytterligare valfrihet, och inte som nu riskera att minska valfriheten. Vi vill även att nämnden särskilt ser över det faktum att de nu omvandlade trygghetsboendena genererat höga hyreskostnader, vilket i sig innebär en villkorad valfrihet för våra äldre.”

Särskilt uttalande från (M), (FP) och (C):

”Omsorgen om våra äldre har utvecklats mycket de senaste åren. Det politiska kravet om eget rum är idag en fullkomlig självklarhet. Äldre ställer, med rätta, allt högre krav på den omsorg de får och att kunna välja är för de flesta en naturlig del av livet oavsett om det gäller skola, sin egen lunch eller hemtjänst och boende. Det är en utveckling vi bör bejaka och underlätta.

Många har idag goda idéer och initiativ som på olika plan förbättrar äldreomsorgen och det måste tas tillvara. Få faktorer är så utslagsgivande för en god omsorg som att ha goda värderingar. Det gäller dels hur ett boende rent praktiskt är byggt och anpassat dels hur möten mellan människor, äldre och personalen i omsorgen, fungerar.

Den gemensamma värdegrunden för Stockholms äldreomsorg som nyligen antagits av kommunfullmäktige är en tydlig politisk signal om att bemötandet är helt centralt för en väl fungerande äldreomsorg. Denna signal behöver nu omsättas i handling i alla delar av äldreomsorgen, från stadens förvaltningar via chefer i offentlig såväl som i privat regi till de som arbetar allra närmast våra äldre. En värdig omsorg anpassad efter varje människas unika behov gör det möjligt åldras behagligt och att fortsätta att leva det liv man önskar långt upp i åren.”

§ 11 Förändringar av nuvarande riktlinjer för hälso- och sjukvård inom Stockholms stads särskilda boenden och dagverksamheter för äldre

Ärende

Föreligger ärende dnr 105-20/2011

Yrkanden

Ordföranden Joakim Larsson m.fl. (M) med instämmande från övriga ledamöter och tjänstgörande ersättare yrkar bifall till förvaltningens förslag till beslut.

Äldrenämndens beslut

1. Äldrenämnden godkänner förvaltningens förslag till förändringar av nuvarande riktlinjer för hälso- och sjukvård inom stadens särskilda boenden och dagverksamheter för äldre och överlämnar det till kommunstyrelsen för beredning av beslut i kommunfullmäktige.
2. Äldrenämnden föreslår kommunstyrelsen att föreslå kommunfullmäktige att uppdra åt äldrenämnden att årligen vid behov revidera riktlinjer för hälso- och sjukvård.

§ 12 Minskning av beviljat föreningsbidrag för år 2011 till Närverk för Afrikanska föreningar i Vantör (NAV)

Ärende

Föreligger ärende dnr 420-138/2011

Äldrenämndens protokoll nr 4 / 2011-04-12

Yrkanden

Ordföranden Joakim Larsson m.fl. (M) med instämmande från övriga ledamöter och tjänstgörande ersättare yrkar bifall till förvaltningens förslag till beslut.

Äldrenämndens beslut

Äldrenämnden minskar beviljat för år 2011 bidrag till Nätverk för Afrikanska föreningar i Vantör (NAV), beslut den 14 december 2011, med 87 500 kronor för år 2011.

§ 13 Anmälan av månadsrapporten för tiden t.o.m. den 28 februari 2011

Ärende

Föreligger ärende dnr 201-058/2011

Yrkanden

Ordföranden Joakim Larsson m.fl. (M) med instämmande från övriga ledamöter och tjänstgörande ersättare yrkar bifall till förvaltningens förslag till beslut.

Äldrenämndens beslut

Äldrenämnden godkänner äldreförvaltningens månadsrapport för tiden t.o.m. den 31 mars 2011 och lägger den till handlingarna.

§ 14 Anmälan av delegationsbeslut för kvartal 4/2010 och kvartal 1/2011

Utgår.

§ 15 Protokoll från äldrenämndens handikappråd 4/2011-04-12

Äldrenämndens beslut

Anmälan av protokollsutdrag med rådets yttrande läggs till handlingarna. Protokollet anmäls till nästa nämndsammanträde den 17 maj.

§ 16 Protokoll från kommunstyrelsens pensionärsråd 4/2011-04-12

Äldrenämndens beslut

Anmälan av protokollsutdrag med rådets yttranden läggs till handlingarna. Protokollet anmäls till nästa nämndsammanträde den 17 maj.

§ 17 Anmälan av postlista för tiden 2011-03-09 – 2011-03-31

Äldrenämndens beslut

Anmälan läggs till handlingarna.

§ 18 Förvaltningschefens information

Direktören Eva Frunk-Lind informerar om följande:

- Förslag till omorganisation för äldreförvaltningen kommer att förhandlas med facken enligt MBL § 11 i morgon den 13 april. Den nya organisationen börjar gälla från och med den 15 april och anmäls till äldrenämnden den 17 maj.
- Det i mars invigda nya boendet för döva i Farsta med nio platser står fortfarande helt tomt, inte en enda äldre med funktionshinder har anmält sin vilja att flytta dit. Lediga platserna ska erbjudas andra stadsdelsnämnder och grankommuner.

§ 19 Övriga frågor

- Raili Karlsson besvarar nämndens fråga beträffande bemanning natttid på Alströmerhemmet. Socialstyrelsen har inlett en granskning av Alströmershemmet och begärt ett yttrande från Kungsholmens stadsdelsförvaltning. När Kungsholmens stadsdelsnämnd har yttrat sig kommer detta yttrande att delges äldrenämnden för kännedom.
- Eva Frunk Lind besvarar nämndens fråga angående situationsutveckling på Vintertullens vård- och omsorgsboende samt servicehus. Ett ärende angående uppföljning av Vintertullens vård- och omsorgsboende samt servicehus kommer att behandlas på Södermalms stadsdelsnämnd den 19 april 2011 som avgör om avtalet med Attendo Care kommer att sägas upp.

§ 20 Förfrågningsunderlag för upphandling av automatiserad nyckelhantering "Nyckelfri hemtjänst"

Ärende

Föreligger ärende dnr 115-153/2011

Yrkanden

Ledamoten Mirja Räihä Järvinen m.fl. (S) yrkar på bordläggning av ärendet. I detta instämde ordföranden Joakim Larsson m.fl. (M) med övriga ledamöter och tjänstgörande.

Äldrenämndens protokoll nr 4 / 2011-04-12

Äldrenämndens beslut

Äldrenämnden bordlägger ärendet till nästa sammanträde den 17 maj 2011.

Vid protokollet

Barbara Ahlmark
Nämndsekreterare